

Estats contra regions

La gran contradicció europea

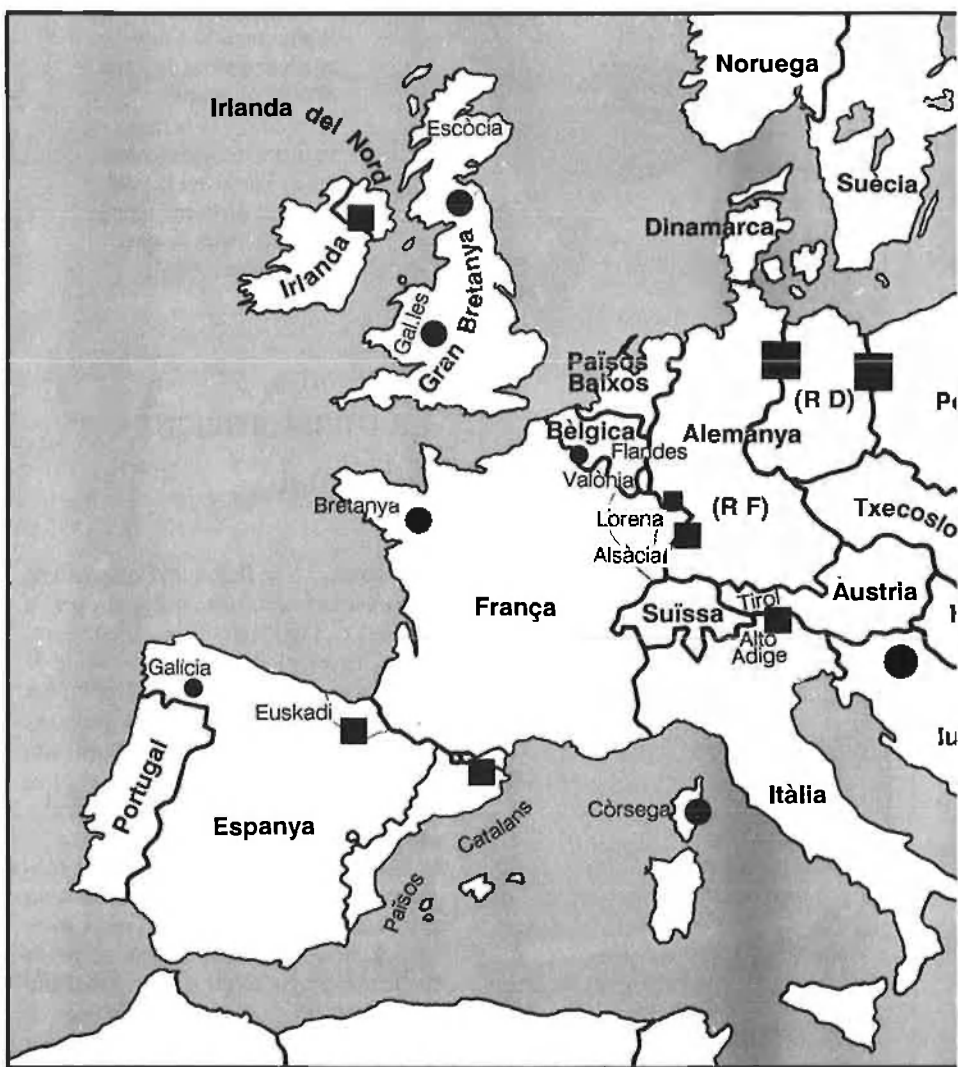
Mentre els economistes discuteixen sobre les euroregions com a peces fonamentals del nou continent, l'Europa política del futur s'està dissenyant des dels estats i per als estats.

La unió econòmica comunitària del 1992 serà probablement el primer graó de la unitat política. Però si la unitat econòmica sembla ja ben definida, la unitat política no té encara una forma definitiva. Europa, tot i ser conscient de la importància d'aquesta unitat, no ha sabut encara dibuixar ni els límits geogràfics de la futura unió política, ni la forma d'associació de les parts. De moment, tan sols sembla clara una cosa: l'estat-nació, que ha estat l'actor de la integració europea fins ara, continuarà tenint el mateix protagonisme en el futur. Europa es veu així abocada a una gran contradicció. D'una banda, s'afirma que les regions seran peces fonamentals del continent en el futur, de l'altra, els estats, les entitats polítiques que més han impedit en el passat no recent la unió europea, podrien ara retardar-la a fi de construir una unitat formal que en faci còmoda la pervivència.

Aquesta tesi es basa en esdeveniments i opinions que es manifesten ara i que permeten preveure el futur del nostre continent, i són: les dificultats de les entitats polítiques inferiors a l'estat per aconseguir un paper decisiu en la construcció política d'Europa, la plena vigència i vitalitat de molts estats i la idea majoritària expressada a través dels mitjans de comunicació més influents que la modificació de fronteres equival a desestabilització.

L'EUROPA DE LES REGIONS

Les institucions europees començaren a preocupar-se per les regions el 1975 amb la creació del Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER). Però no va ser fins al 1985 quan les mateixes regions es van organitzar per activar la seva presència en la presa de de-

cisions a través de la creació del Consell de les Regions d'Europa, anomenat actualment Assemblea de les Regions d'Europa (ARE). L'assemblea, que reuneix actualment 45 regions europees independentment del seu grau d'autonomia, té dos objectius: el primer, la cooperació i el segon, aconseguir que les regions estiguin representades en les institucions

europees. Això és encara un objectiu perquè, tot i la proliferació d'organismes i comissions, el poder de les regions és insuficient. L'ARE es finança amb les cotitzacions de les regions membres que són proporcionals al seu nombre d'habitants (així per exemple Catalunya paga 100.000 francs anuals per tenir una població superior als 3.700.000 habitants).

Per a Jaume Giné, director executiu del Patronat Català pro-Europa, el moment decisiu "vindrà quan es creïn les noves institucions polítiques europees, és a dir, quan tinguem constitució europea, un executiu i una cambra que legisli, aleshores s'haurà de plantejar el gran tema de crear una cambra de les regions, reproduint a escala europea el que alguns estats federals ja tenen". Així s'observa que la institucionalització de les regions és un projecte ple de bons desitjos però

pacitat política és limitada. Una Europa de les regions autèntica hauria de partir d'un factor utòpic: la cessió de sobirania per part dels estats a unes entitats inferiors que en molts casos són merament de caràcter tècnic. L'assumpte regional és per als estats un tema secundari i els més comprensius per la pròpia estructura del seu estat —el cas de Kohl i el sistema federal alemany— ho veuen com un tema complementari i mai fonamental. El canceller federal, per exemple,

concepte de sobirania pel d'interrelació". Tot això és viable. Ara bé, també és igualment cert que l'existència d'àrees econòmiques a cavall entre les fronteres, no farà que la jurisdicció dels estats reculi en aquestes àrees. La professora de relacions internacionals a la Universitat Autònoma de Barcelona, Caterina Garcia, opina que "és un error creure que l'àmbit econòmic que determinaran les regions coincidirà amb els àmbits polítics". El mateix Jaume Giné, partidari de l'Europa de les regions, afirma que "no crec que desapareguin els estats. La nova Europa tindrà diversos nivells, el local, el regional —en el nostre cas, equivalent al nacional—, estatal i supraestatal. I afegeix que "avui, cada estat decideix quina és la relació que poden tenir les seves regions amb la CEE, depèn del seu dret constitucional".

Si els estats estan construint l'Europa d'avui, ¿què pot fer pensar que deixarà de fer-ho en el futur? Molts pensen que perdran competències a favor de Brussel·les i així es debilitaran. Segons Jaume Giné, "això no és del tot exacte. Cal pensar que jurídicament la Generalitat també és estat espanyol i si aquest cedeix competències a Brussel·les, Catalunya també en pot perdre com ha passat en el cas de l'agricultura".

PERVIVÈNCIA DE L'ESTAT-NACIÓ

Diversos factors poden determinar aquesta pervivència. D'una banda, les diferències entre els estats, en el sentit que no tots són multinacionals i, per tant, tenen una gran raó d'existir. Grècia, Portugal, Països Baixos, i els països escandinaus, entre altres, mostren una identificació quasi perfecta entre nació i estat i és inqüestionable per a ells desfer-se de les estructures que els ajuden a preservar les seves respectives identitats. Per a alguns estats més grans, la unitat —que no s'ha de confondre amb centralisme— va associada per la seva història particular a progrés i modernitat. Seria aquest el cas d'Itàlia.

Es cert que a Europa hi ha algunes nacions amb consciència de ser-ho que no tenen estat, però si observem el mapa dels conflictes nacionals del continent veurem que aquest no és el cas més comú, el més freqüent és la no coincidència de fronteres estatals amb les de nacionalitats. Formulats amb un exemple, a

llunyà de l'Europa que Mitterrand, Kohl i, especialment, Margaret Thatcher volen. Els grans líders dels estats europeus contempen la construcció del continent basant-se en la cessió de sobirania dels seus respectius estats a un poder suprem europeu i, fins i tot això, amb gran cautela. Les regions, com és obvi, no tenen sobirania i per aquest motiu la seva ca-

està ara absorbit pel projecte de reunificació alemanya, que no serà res més que construir un nou estat.

Els arguments principals dels partidaris de l'Europa de les regions són la rellevància d'aquestes en els processos microeconòmics, la flexibilització de les fronteres i, sobretot —recorda Jaume Giné— "la progressiva substitució del

Alguns creuen que la cessió de sobirania dels estats europeus a Brussel·les provocarà l'afebliment d'aquests.

Europa hi ha molt poques Bretanyes i moltes Alsàcies. Alsàcia no seria entitat nacional per ella mateixa sinó com a part del món germànic. Aquesta desadequació de fronteres arriba al seu paroxisme a l'est.

Segons Domènec Romera, eurodiputat del Partit Popular, "moure fronteres seria perillós" i afageix que "no hi ha dubte que els estats construiran Europa. No vull dir que es contradigui amb l'Europa de les regions, aquesta és possible. Ara bé, la participació de les regions a les institucions europees vindrà coordinada pels estats. Per a Domènec Romera és una qüestió de praxi: "Si 12 estats no es posen d'acord, ¿com esperar que s'hi posin 200 regions?". Domènec Romera assegura que l'altre gran obstacle per a les regions és la seva manca d'homogeneïtat en competències, "no té res a veure un *land* alemany, amb una regió francesa i aquest amb una comunitat com Catalunya".

ALEMANYA I LES FRONTERES

La ja anomenada *revolució del 1989* ha obert un nou debat a la Comunitat Europea, el debat dels *deepeners* contra els *wideners* (aprofundidors contra ampliadors). Els primers —entre els quals destaquen la mateixa comissió europea,

França i Itàlia— sostenen que l'Europa dels 12 ha de continuar el seu procés integrador com a prioritat. Els segons consideren que l'Europa comunitària ha d'alentir el seu procés integrador per obrir-se a països del Nord i l'est europeus. D'aquesta manera les transicions democràtiques de l'Est podrien forçar un retard en el procés d'integració política dels 12 i per tant a un manteniment del poder polític dels estats. La urgència alemanya en la reunificació seria un símptoma clar d'aquest interès prioritari per l'àmbit estatal quan el futur nacional està en joc, per més que els polítics de Bonn exclamin retòricament que no oblidem el marc continental. La professora Caterina Garcia opina que "el retard de la unió europea a causa dels processos de l'est és inevitable, però això no ha de tenir un matís necessàriament negatiu ja que quan estigui clar quins seran els vincles de la CEE amb aquests països, el procés d'unitat recomençarà, encara que no podem preveure'n la forma".

D'altra banda, el fet que els problemes de minories ètniques i fronteres sigui dels més importants a l'Europa oriental, sumat al fet que els *ampliadors* contemplin aquests països com a futurs integrants de la comunitat, ha fet que, des dels principals mitjans es comenci a ge-

nerar el discurs de la inamovibilitat de fronteres com a garantia de seguretat. Això condueix a defensar implícitament i també explícita la importància del manteniment dels estats-nacions sorgits de les dues guerres mundials i també els d'abans. Segons la professora Garcia, "la caiguda de fronteres amb la unitat europea té molt de simbòlic, no caldrà passaport, ni duanes, però els estats continuaran estant presents. Tota comunitat política per petita que sigui vol mantenir la seva integritat territorial perquè forma part del seu ser (fixem-nos en els conflictes intermunicipals; pel que fa a estats no cal ni parlar). Ningú cedirà res a ningú; és l'oportunitat que té l'estat-nació per refermar-se ara que està en crisi, i així ho farà".

Una anècdota recent ens ho il·lustra. El 24 de maig del 1989, França va haver de cedir a Luxemburg més de 7.000 metres quadrats del seu territori. Un diplomàtic francès va declarar entorn del tema al diari progressista *Libération*: "Es creença general que les fronteres se suprimiran amb el Mercat únic. Tot el contrari, les duanes no hi seran, però farà falta intensificar els controls per evitar els tràfics il·legals i, per això, és essencial assenyalar estrictament els límits dels nostres estats".

Albert Punsola